

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 39.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 17, 1886

ԹԻԻ 29.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Յաղթանակ Շնորհաց	223
«Ի՞նչ Ընել Պարտ է Ինձ որ Փրկուիմ»	223
Աստուած, Լսող Աղօթից	226
Արարատի Արժաթեայ Կատարը	226
Նոր Գիւտեր	227
Իսմայել Փաշա	227
Բարձրագոյն Վարժարանի Պարտիզակ	228
Գործաւորաց Վիճակն յԻտալիա	228
Այլապէս	229
Փշտնք	229
Նամակներ	229
Հանդէս Քաղաքական	234
Արժէք Դրամից	232

ԱԻՆՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է՝ ի թուրքիա՝ 2 Մեճիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա: Օտար երկրաց համար տարին 45 դանեկան, կանխիկ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան պատկանեալ նամակներ պարտ է ուղղել առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիկաց խան, Կ. Պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան Կողմանէ,
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, խմբագիր
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ֆոն-ՊԱՐԱԳԻՐ

ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՇՆՈՐՀԱՅ

Արքեպիսկոպոս յատուկ Նե- Երեմիայի Հոգիւնը Գարկին տեղեկագիրը կը յիշէ քանի մը օրինակներ անհատ անձանց աշխատութեան որ կրնան օգտակար ըլլալ:

Հոս կայ խեղ երիտասարդ մը, ամուսնացեալ, և ունի տղայք: Լսենք անոր պատմութիւնը զոր կ'ընէ այս քաղաքին հովիւներէն մին:

Գիտեմ շնորհաց շատ մը յաղթանակներ որ ելան այս քրիստոնէական Յարկէն, բայց անոնց մէջ ըստ իս պայծառագոյնն է հետեւեալը. երեք տարի առաջ դպրի ողորմելի տուն մը քաղաքիս մէջ տեւեալ աղքատիկ կին մը որ կը հեծէր տաղնապառ իւր ամուսնոյն դինեմիութեան համար: Կինն էր գեղեցիկ ժամանակաւ, բայց անոր տառապազին կերպարանքը կը ցուցնէր յայտնապէս թէ ի՞նչ կը քաշէր նա: Հոն կը գտնուէին երկու երեք տղայք այնպիսի ուղորմելի հանգերէներով որ չէին կրնար

եղել անէն դուրս. ամէնքը կը դողալին ցրտէն, բայց անոնց սիրելի մայրը բնաւ չէր դանդաւոր, այլ կը գործէր եւ միշտ աղօթք կ'ընէր: Տան մէջ քիչ կահ կը գտնուէր, և ես տեսած չէի երբեք քան զայն ախուր պատկեր: Այլը որ էր դեղեւող արքեպիսկոպոսի մը Նիւ Եօրքի վարդապետն մէջ, ժամանակաւ էր բարձեւ անձ որչափ որ կրնայ ըլլալ: Նա էր քաղաքիս երեւելի եկեղեցականներէն միոյն որդին, բայց բարեկամք և ազգականք նորա ընելէ ետեւ ամէն ինչ որ կրնային ընել տղուն, արդէն իսկ դրեթէ լքած էին զնա որ կորսուէր: Բայց մենք քանի մը ընկերներ եկանք իրաւունքով, և որոշեցինք ջանք մի ևս ընել աղատելու համար զնա, և զրկեցինք զնա այս Յարկէ. և դուք ամէնքդ գիտէք թէ ինչ սորվեցաւ նա, վասն զի դուք ինքնին կը գտնուէր նոյն քրիստոնէական հըրահանդիսներէ: Անցեալ օր գեղեցիկ կերպարանք մարդ մը եկաւ տունս. լաւ հագուած էր նա, աղուոր երեւոյթ ունէր և շարժումըն էին առնական: Ըսաւ թէ կ'ուզէի գիտնալ թէ կը յօժարէի՞ր երթալ քարոզել «մեր եկեղեցին» յաջորդ կերակի: Ճանչցայ զնա և ըսի թէ ի՞նչ հակոյունել կ'ուզէր «մեր եկեղեցին» ըսելով: Պատասխանեց թէ կը բնակէր Նիւ Ճըրզի, և էր մին այն տեղ գտնուած եկեղեցւոյ անդամոց, նաեւ անոր հոգաբարձուներէն: Բռնեցի ձեռքը և ըսի, «Օրհնեալ է Աստուած»: Այս անձն էր այննոյն արքեպիսկոպոս, որ այժմ եղած էր Բարդուղէմի անոր հետ և գտայ գեղեցիկ փոքր տուն մը որուն շինութեան ծախքէն չէր թողած պարտք և ոչ տալեւ մը իսկ: Անոր կինը և զաւակները երջանիկ էին որչափ կրնար ըլլալ. այլը դարձեալ իւր նախկին գործին մէջ մտած և նոր եղած էր բաժանորդ, և գիւղին այն եկեղեցւոյն մէջ պատիւ կ'ընուէր իբրեւ դըլխաւոր անձ և իմաստուն խորհրդական: Այս է այն Յարկէ մէկ մարդու համար, և եթէ ըրած չէ աւելի մարդոց համար, այն բարեպաշտ մարդիկ և կանայք որ տուին իրենց ստակը շինել այս Յարկէ,

աղատած են մարդկային աշխիւ հոգի մը յաւիտենական մահուանէ:

«Ի՞նչ ԸՆԵԼ ՊԱՐՏ Է ԻՆՁ ՈՐ ՓՐԿՈՒԻՄ»

Չեղաւ երբեք մարդկային շրթունքէն աւելի մեծ հարցում մը քան զայն զոր հարցուց Փիլիպպեցի բանտապետը, որ իսկոյն ճանչցաւ իւր մեղաւոր ըլլալը, և որ նոյն տեղը և նոյն վայրկեանին ըսաւ Պօղոսի և Շիղայի, «Տեսաք, ի՞նչ ընել պարտ է ինձ որ վրկուիմ»: Չգտց թէ պէտք էր ընել բան մը իբրեւ միջոց վրկուելու, և թէ ի՞նչը պէտք էր ընել այն բանը: Փրկութիւնն էր բանը որուն ունէր պէտք, և խնդիրը որ կը ծանրանար նորա սրտին վրայ և արտասանուեցաւ անոր շրթունքէն՝ էր ի՞նչպէս ձեռք կրնար բերուիլ այն: Անձնագով բարույ յախօսք և անհոգ մեղաւորք չեն հասկընար ոչ անոր զգացումները և ոչ խընդիրը, և սակայն թող ճշմարտութիւնն արթնցունէ անոնց միտքերը գործել և անոնց առջեւ դնէ զայն, և ահա անոնք կը հասկնան երկուքն ևս: Միտնաւորք արթնցան այսպէս. խորհած և զգացած են անոնք ճիշդ ինչպէս Փիլիպպեցի բանտապետը, և ըրին նոյն հարցումը: Անոր հարցումն էր աշխարհին հարցումը, վասն զի ամէն մարդ մեղանշած և Աստուծոյ փառքէն պակսած է: Հարցումն է այն անցեալ բոլոր դարուց մէջ և պիտի հարցուի մինչև ցկատարած ժամանակի: Կայ մի միայն էակ տիեզերաց մէջ որ կրնայ իշխանութեամբ իմն պատասխանել այս հարցման, և այն էակն է նոյն ինքն Աստուած: Պատասխանեց անոր երբ Պօղոսի շրթանց միջոցաւ ըսաւ, «Հաւատա՛ Տէր Յիսուս Քրիստոսի, և պիտի վրկուիս դու»: Յիսուս Քրիստոս, ինչպէս յայտնուած է Աստուածաշունչին մէջ, չէ լոկ այնպիսի պէտք մը զոր մարդ զանց առնու առանց մեծ վնաս կրելու, և ոչ իսկ է այնպիսի բան նման աւելորդ դեղիսութեան որոյ չգտնուիլ մասնաւոր վնաս մը չընէ: Սուրբ Գիորգ կ'ըսէ մեզ թէ «Բաց անկէ չկայ այլ անուն երկնից տակ մարդոց մէջ տրուած, որով կարող ըլլանք

փրկուիլ» Գրիստոս ըստ այս գրոյ, է մի ճանապարհ, բաւական ճանապարհ, մի միայն ճանապարհ, աստուածային ճանապարհ, փախչելու մեղաց դատապարտութենէն և չորհրդով փրկութիւն ստանալու: Ուստի Պօղոս չսխալեցաւ երբ ըսաւ, «Հաւատա Տէր Յիսուս Գրիստոսի, և պիտի փրկուիս դու»: Երբեք դողացող բանտապետին մի միայն էակը որ կարող էր փրկել զնա, և ըսաւ անոր թէ ինչ ընելու էր, և յառաջ Սատուծոյ խոտացաւ անոր վերջութիւն, եթէ ընէր: Բանտապետին տրուած պատասխանը օգտակար է ամէն մարդու, ցորչալի կը մնան այս աշխարհին մէջ, և օգտակար է ամէն ժամանակի համար: Եթէ մեր ընթերցողներէն որեւիցէ մին չէ ըրած ինչ որ Պօղոս կ'ըսէ անոր որ ընէ, կը յորդորենք զայնս կանգ առնուլ ուր որ կը գտնուին, և ընել այս մի բանը ուրիշ որեւիցէ բան ընելէ առաջ:

ԱՍՏՈՒԱԾ, ԼՍՈՂ ԱՂՕԹԻՑ

Կարողութիւն թագաւորութեան ժամանակ որ Անդղիոյ տարեգրութեան մէջ ամենէն ամօթալին էր թագաւորին և պալատականաց անառակութեանց մասին, Ուստողը կոչուած Աւետարանականք յերեւան եկան ըլլալ Սատուծոյ հաւատարիմ վկայներ խոր խաւարին մէջ որ պատած էր երկիրը:

Թագաւորն ունէր քաջածանօթ զօրավար մը Գլավրհաուզ անուն, որոյ յոյժ ատելի էին Ուստողը: Նա էր անգութ, բարբարոս և ցոփակեաց, և ուր որ պատահէր անոնց չէր ցուցներ գլուխութիւն: Գլավրհաուզ կու տար զանոնք բանտարկել, խարաղանով ծեծել և հըրացանի բռնել նման շանց: Ամէն անգլութիւն ի գործ կը դրուէր անոնց վրայ անխնայ ուր և գտնուէին:

Ուստողաց մէջ կը գտնուէր Սատուծոյ մի անձնուրաց ծառան, Աղեքսանդր Բիտրն անուն, որ էր անոնց քարոզիչը: Էր աւելի քան իննսուն տարեկան, և անոր երկայն, սպիտակ և արծաթագոյն մազը կ'իջնէր կունակէն վար և խիտ առ խիտ անոր երեսաց շուրջը որ էր խորշում եալ և հաշեալ վշտիւ, բայց որոյ դիմաց ամէն մասին վրայ կ'երեւէր Երկնից կնիքը: Աղեքսանդր Բիտրն կիրակի առաւօտ մը հրաւիրած էր բոլոր եղբայրները ժողովել բոլոր մը վրայ Տէրունական Ընթերցաց մասնակցել: Ուստողը ընդունեցին հրաւերը, և որոշեալ օրը մեծ բազմութիւն ժողովեցաւ մասնակցել Ընթերցաց ի յիշատակ անոնց մեռնող Տէրոջ:

Լրտեսներ դրուած էին ժողովուած բազմութենէն բաւական հեռի որպէս զի իմացունէին եթէ թագաւորին զինուորը մօտենային: Տէրունական Ընթերցաց մատակարարութեան պաշտաման

մէջտեղը մինչ ամենայն որ հանդարտութեամբ ուշ կը գնէր Սուրբ Խորհրդոյն, լրտեսը եկան վազելով և ածապարեղէն հատկեալ և աղաղակելով միանգամայն, «Սհա կու գայ Գլավրհաուզ»: Բոլոր ժողովը բռնեց սարսափը: Կանայք կը ճչէին, մանկունք կը կանչուէրուէին, և այլք ոմանք կը վազէին աստ և անդ պահուրտիլ ուր և ըլլային կարող:

Մի միայն մարդ կը կենար հանդարտ և անվրդով այս տագնապալից տեսարանին մէջ, և նա էր Աղեքսանդր Բիտրն: Ի ծունը իջնելով և ձեռնամած կ'աղաղակէր, «Որդի Սատուծոյ, պատէ զմեզ քու վահանաւդ»:

Շատ անգամ կը պատահէր որ ամպերը մինչ կը լողան երկնից մէջ, կը ծածկեն լերանց գագաթները և բոլորովին աներևոյթ կ'ընեն զայնս աչաց: Այս պատմուած դէպքին ժամանակը կ'անցնէր այսպիսի ամպ մը: Սհա, ուրեմն, Սատուծոյ «վահանը» կը մերձենար ի պատասխանի աղօթից, ծածկել անոր տագնապեալ ծառաները անոնց վտանգի ժամուն: Ամպն եկաւ տակաւ և բոլորովին ծածկեց բոլորը: Չինուորը մօտեցան Գլավրհաուզին առաջնորդութեամբ: Չիւրուն ոտից դուրիւնը կը լսուէր որոշ մինչ կ'անցնէին բոլորն քովէն, բայց Սատուծոյ ժողովրդէն և ոչ որ կը տեսնուէր: Անոնք ծածկուած էին Սատուծոյ ձեռաց ատիին մէջ, և անոնց հալածիչք անցան թողով անոր զաւակաց ընել ոչ ուրիշ բան այլ գովաբանել զնա իւր զարմանալի միջամտութեան համար ի պատասխանի աղօթից:

Ով Գրիստոսեայ, որ փորձութեամբ չըջապատեալ ես, քու Սատուածդ լսող է աղօթից: Թերեւս երկար ատեն սպասել տայ քեզ, բայց ժամանակը յորում կը սպասես չկորսուիր: մանաւանդ բոլոր ժամանակաց մէջ ամենէն օրհնեալն է այն:

Միայն ապաւինէ անոր: Աղօթէ շաբունակ: Քու Սատուածդ է հաւատարիմ, և ի դէպ ժամու պիտի գովես զնա որ է քու երեսիդ փրկութիւնը և քու Սատուածդ: Սաղ. ԽԳ. 5:

ԱՐԱՐԱՍԻ ԱՐԾԱԹԵԱՑ ԿՍԱՐԸ

(Վ. Ճ. Կրօմե)

Երասխայ գաղտնի բարձրացող Արարատի մեծաշաղթ կոնը, նման ծովէն բարձրացող Դէնէրիֆի գագաթան, մին է արդարեւ աշխարհի ամենէն հիասքանչ լերանց: Չայն չըջապատող առարկայք ոչինչ կը նուազեն անոր մեծութիւնը: Լայնանիստ, թանձրամարմին և սպիտակաթաւ խարսխէ մը հետ դնտէ կը բարձրանայ գահաւանդ զառիւթայրեղով դալարագեղ լայն գօտի մը: ասոր վրայ կը տարածուի սեւ հրաբխային ժայռէ կազմեալ աւելի լայն գօտի մը, որոյ վերին եզրը զարդարուած է ձեւմը և ծածկուած սառնապատ գագաթով մը որոյ կատարը ծովէն 17,000' իսկ մերձակայ գաղտնի աւելի քան 14,000' ոտք բարձր է: «Անմատչելին» Ա.

րարատ է արդարեւ ամենէն դիւրամատչելին բոլոր ամառան գագաթանց: 1829 ին Տորբացի Բարոյ կայնեցաւ այդ գագաթին վրայ: Անոր քունեցաւ թէ ինքն էր որ առաջին անգամ հոն ելաւ: մոռցուեցաւ սակայն անոր պատմութիւնը այնպէս որ անմատչելութեան աւանդութիւնը դեռ կրնար յարգուիլ: 1834 ին Աղեքսանդր ելաւ Արարատի կատարը: Անոր եւս իմացուցին թէ ինքն էր առաջինը, և սակայն նա եւս մոռցուեցաւ շուտով որպէս Բարոյ: 1845 ին ելաւ Հէրման Ապիք, որուն կը պարտինք մեր գիտութիւն նկատմամբ լերան երկրաբանական կազմութեան: Անոր եւս ըսուեցաւ թէ ինքն էր առաջինը որ կայնեցաւ Արարատի կատարին վրայ: Ժողովեցաւ սակայն երբ իջաւ դաշտը: 1846 ին Տանալի Սլյուսեր հասաւ գագաթը, և դեռ պահուած է նամակ մը զոր նա գրեց մինչ կը նստէր հոն: Ասոր ալ կըքը դիտմամբ մոռցուեցաւ: 1850 ին Զօրապետ Շուրճօ, ի Հայո ըրած ուղեւորութեան ատիւ, բնականեցաւ այս լերան վրայ չարաթ մը, և հանդերձ իւր օգնականներով երեք օր անցուց բարձրագոյն կատարին վրայ վրանի մը տակ, մինչ կը զբաղէր չափելով զայն եռանկիւնային հաշիւներով: Ասոր ալ կըքը անծանօթ մնաց տեղացւոյ: 1856 ին հինգ Անգլիացիք հասան հոն, որոց երեքը, Պարմայը Դէնոպալտ, Իվանս և Դնդապետ Ֆրէյզըր, դէպ ի լերան կոնը ճամբայ ելան: Պ. Դէնոպալտ ելաւ գագաթը ժամը զրեթէ երկուքին կէս օրէն ետքը: Պ. Իվանս միացաւ անոր մէկ ժամ ետքը. և երբ վերադարձան, Բուրդցեղապետը, Իսհաք Պէյ, ողջունեց զանոնք ըսելով. — «Մաշալա, մեծ է Սատուած. և դուք Անգլիացիք զարմանալի ժողովուրդ էք: Մեր միշտ խորհած ենք, և մեղմէ ասալ մեր հայրեր խորհած են թէ Սատուած այդ սուրբ լեռը անմատչելի ըրած է մարդոց: Բազումք փորձած են ելնել, բայց ոչ որ երբեք յաջողած է մինչեւ դուք եկաք և անոնց ո' եւ է պատրաստութեան ուղղակի յառաջացաք խարսխէն ցագաթ: Օրհնեալ է Սատուած: Տարօրինակ բաներ լսած էինք ձեր վրայ, սակայն այժմ մեր աչքերովը կը տեսնենք զանոնք:» 1856 ին Արարատի բարձունքը ելաւ հազարապետ Մոնդիդ. և 1858 ին՝ քաջածանօթ Զօրապետ Կորտոն: Այս վերջնոյն տուած նկարագրութիւնը Հայաստանէ դրած մէկ նամակին մէջ յոյժ կենդանի ոճ ունի: —

«Երկուշաբթի էր», կ'ըսէ խարսխովի գոնը, «երբ ես, թարգմանա եւ երեք զինուորք միասին ելանք Քրդական բնակավայր մը, ուր կը բնակէր ծեր Գուրդ մը որ օգնած էր մեր հինգ հայրենակցաց լերան կատարը ելնելու համար դրեթէ երկու տարի առաջ: Միակ օգնութիւնը սակայն զոր նա կարող էր ընել մեզ, էր ցոյց տալ այն տեղը ուր այդ Անգլիացիք գիշերած էին լեռը ելնելէ առաջ: Հետեւաբար մեք եւս զարկինք անդ մեր վրանի ցիցերը և գիշերեցինք: Որոտում և անձրեւ փոթորկալից գիշեր մը կազմեցին որ մեզ համար դէշ գուշակ մ'էր անշուշտ: Այսու ամենայնիւ, հետեւեալ առաւօտ ժամը չորսին ճամբայ ելանք յոնձն առնելով մշտնջենական ձեան վրայէն մաղլեղու դժուարութիւնը: Թարգմանս և զինուորներէն երկուքը յոնձնառու չեղան այս դժուարութեան, բայց ես և միւս զինուորը, տասնապետ Ֆիշըր, չարունակեցինք: Բոլոր այս միջոցին երկիրը կը պատէր թանձր մեղ մը, որ մերթ ընդ մերթ, թէեւ խիտ կարճ ժամանակ, կը փարատէր և կը կարողացունէր զմեզ դիտել

դաշտային շքեղ տեսարանը որ կը պարզուէր մեր առջեւ աշխարհացոյցի նման, եւ որոյ վերեւ կը ծածանէին դէզագէզ ոսկեղեղմամպեր: Ձիւնը որոյ վրայէն մազկեցիք կը կազմէր խիստ սեւ դառնիւյր մը, շատ կարծր եւ գրեթէ սառած մակերեսին վրայ: Այնքան սեւացեալ որ չէինք կրնար նստել առանց պնդիւ փակչելու մեր դաւադանաց: Տասնապետ Ֆիշըրը գրեթէ կէս մղոն հեռուէն կ'երթար ձախ կողմէն, եւ աւելի յաջողակութեամբ կ'երէր դէպ ի վեր, զի իւր տեղը այնչափ դաժալէժ չէր: Կէս օրէն երկու ժամ ետքը սկսայ յոգնել յոյժ, անկարող եղնել առաւել քան երկու եարտա առանց հանդիւնել: Այս արդիւնք էր օդոյ անգայտութեան: Ճիշդ այս միջոցին օդը պարզուեցաւ վայրկեան մը, եւ կարողացայ տեսնել ինձմէ հազար ոտք բարձր եղող լեռը, եւ նշմարեցի առջեւս դժուարագոյն ելք մը: Փոքրիկն Արարատ եւս կը տեսնուէր երեք հազար ոտք վար ինձմէ: Սկսաւ ձիւնել եւ սաստիկ ցուրտ ըրաւ: Ձիւն եւ ցուրտ, երկուքը միասին եղած տեղս դաժնցին զիս: Ես դարձայ յաւաւայս եւ նստելով սահեցայ մի քանի վայրկեանէն այն հեռաւորութեան վրայէն զոր մագլելու համար այնքան շատ ժամեր վատնած էի: Տասնապետ Ֆիշըր յաջողեցաւ հասնել մինչեւ դադար, որոյ նկարագրութեան համեմատ հրաբերանը ծոնծող է, թէեւ դադար թր խիստ մեծ: Կարծեմ ձիւնով լեցուած էր այն Բուրդը յետոյ ըսաւ ինձ թէ շատ դժուար ճամբէ մը եղնել փորձած էի, եւ թէ այն ճամբան որով ելած էին միւս Անգղիացի խուզարկուք բաղդատաբար դիւրին էր:»

Բրոք. Պրայսի ելքը Արարատի դադարէն վերջինը ըլլալ կը թուի: Եւ լեռան մը կտտարը բարձրանալու մասին աւելի սրտազերբաւ պատմութիւն մը դեռ չէ պատմուած: Ծովէն 7,500 ոտք բարձրութեամբ լեռան շրջալայն վրայ բանակելէ ետքը, նա ճամբայ ելաւ կէս գիշերէն մէկ ժամ ետքը հանդերձ իւր մէկ բարեկամովը եւ տասներկու հետեւողներով: Իւր հետեւողը մի առ մի ճամբան թափփեցան, եւ վերջապէս ինք միայնակ յառաջացաւ ձիւնալից դառ ի վայրերէ եւ դաժալէժ եղբներէ վեր, մագլելով խըճալից կողեր, հետեւելով օձապտոյտ ծործորներու եւ սեւացեալ դաժաւանդներու մանուածապատ ուղղութեան: Բարձր եւ աւելի բարձր յառաջացաւ եւ վերջապէս թաղուեցաւ մշուշին մէջ որուն յաջորդեցին լաւայի ոլորտապտոյտ խաւեր որք կը սողոսկէին ձեան կոյտերու տակէն: «Ծունդերը կապարի պէս ծանրացած նա հաղիւ շունչ կրնար աւնուլ որպէս ձուկ մը նաւակին մէջ», եւ կը հեւար վաստակաբեկ անգայտացեալ օդոյ ազդեցութեան տակ, այլ կը շարունակէր ձեղքելով ձիւնը սառի տապարով, որպէս զի ի դարձին կարենայ առաջնորդ զիժ մը ունենալ, շարունակեց իւր արկածալից ուղին բազում դադարներով, եւ բազում երկիւղով թէ իւր գացած ճամբան սխալ էր, եւ թէ իւր ձեռնարկը անյաջողութեամբ պիտի վերջանար: Բոլոր այս միջոցին սակայն ուշադիր դիտող մ'եղաւ այն տեսարանաց որ պարզուեցան իւր աչաց: Տեղ մը նա անցաւ ահաւոր վիճ մը ուր ապառաժք կը թուէին բաժնուած ըլլալ լեռան կողմէն: Բոլոր տեղ մը ըզգաց ծծմբոյ զօրաւոր հոտ որ բոլորած կ'երեւէր եռացող ծծմբոյ հորէ մը, սակայն յետոյ դիտուեցաւ թէ արդիւնք էր դիւրաբեկ, տարբադարեալ ժայռից վրայ բայրուող ծաղկանց բուրման: Որչափ աւելի բարձրացաւ այնչափ աւելի յայտնի եղաւ լեռնագագա-

թան հրաբխային կազմութիւնը: Եւ ինչ որ, ամէն շրջանակ եւ ամէն եղը կամ ծայր կեդրոնական հրաբերանի մը արտաքին պահապաններն ըլլալ կը թուէին, զոր սակայն դժուարին էր գտնել: Մինչ նա կը ճգնէր յառաջ երթալ դէպ ի վեր, խորհելով թէ ելքը բնաւ չպիտի վերջանար, յանկարծ տեսաւ իւր առջեւ դէպ ի վար հակեալ դառնիւյր մը: Ձեփիւնը պարզեց մէզը վայրկեան մը, եւ ահա կանգնած էր յաղթական Արարատի դադար: Թան վրայ: Եւրջը դիտելով դուռ աջ տեղը նման ձիւնեղէն ծանծաղ որոտնի մը: Ձեան խորութեան նկատմամբ դաժալիւ մը չէր կրնար կազմուիլ, բայց այնպէս կ'երեւէր իբրեւ թէ հրաբերանը կազմող եղբքը գլխատուած էր: Բոլոր մեղմաշունչ զեփիւն մը պարզեց միւս դադար, եւ, անցնելով որդանին միւս կողմը կանգնեցաւ Հայաստանի վեհապետին ամենէն բարձր կատարին վրայ: Սպասեց քիչ մը: ամպը սկսաւ փարատիլ տակաւ: Եւ ամէն կողմէն պարզուեցաւ իւր առջեւ համառարած դաշտը: «Մարդ կրնայ տեսնել հիւսիսէն մինչեւ Կաւկասիա, որոյ հեռաւորութիւնն է գրեթէ երկու հարիւր յիսուն մղոն: Արեւմտեան կողմէն կը տեսնէ զԿարին շրջապատող լեռանց բարձրագոյն շղթան: Եւ հարաւէն Ստորեւտանի եւ հարաւային Բիւրախտանի լեռները — լեռներ որ տեսնելի են Տիգրիսի եւ Նինոէի եւ Ձապի հովիտներէն: Արեւելեան կողմէն կը նշմարուին հիւսիսային Պարսկաստանի հսկայական լեռները որք կը տարածուին Ճովֆայէ մինչեւ Կասպից ծովուն ափունքը: Տեսարանը, ի մի բան, յոյժ մեծատարած էր եւ սքանչելապէս վսեմ:»

ՆՈՐ ԳԻՒՏԵՐ
(Տէյն Թէլեքսէ)

Երկու նշանաւոր «գլխուք» եղած են վերջեւս յեղիպտոս: Մին է գաւառ մը որ կը կարծուի արտադրել քարիւղ, եւ միւսը Փարաւոններէն միոյն մուսիսն է: Առաջին գիւտը կրնայ աւելի կարեւոր նկատուիլ վաճառականական տեսակետով, եթէ հաստատուի քարիւղին դոյնութիւնը որ դեռ ստուգուած չէ: Սակայն պատմական տեսակետով մրցանակը կը վերաբերի մեռեալ եւ զմռսեալ Միւսպետին: Նորին Վեհափառութիւնը հողէն հանուեցաւ Պուլաք գիւղին մէջ որ մին է Գահիրէի քաջածանօթ արուարձաններէն, եւ յարութիւնը տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան իտալիկ եւ իւր բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնէից, Մուսթար փաշայի, ներկայացուցիչ Թուրքիոյ, եւ Սըր Հէնրի Տրամմոնտ Ուոլֆի, ներկայացուցիչ Անգլիոյ: Պեղիչք, այս կամ այն պատճառաւ, կը կարծէին գտնել Ամոսիս Առաջնոյն թաղուհւոյն մարմինը, հիմնարկու թէքեան հարստութեան որ կ'ապրէր հազար հինգ հարիւր տարի յառաջ նախ քան զԲրիտանոս, եւ որ կառոյց ամենէն փառահեղ յիշատակարանները յեղիպտոս: Երբ սակայն ըստ բաւականին ի տես եկաւ մուսիսն, ներկայ հնարողք տեսան թէ փոքրիկ սխալ մը եղած էր, եւ թէ իրենք, փոխան Ամոսիսի կենակցին, կը գտնուէին նոյն իսկ Փարաւոններէն միոյն առջեւ — հռչակաւոր նշխարն ըլլալով քաներորդ եղիպտական հարստութեան թագաւորին Ռամսէս Գ-ի որ կը կարծուի թէ կ'իշխէր գրեթէ հազար երկու հարիւր տարի նախ քան զԲրիտանոսական թրուականն: Նորա վերջնական ձեւատագիրը անձանօթ է դեռ: Արդեօք կարելի չէ ստանալ զայն Բրիտանական Թանգարանին համար: Կամ արդեօք յայտնի սրբապղծութիւն պիտի համարուի արտածել Փարաւոն մը:

Մուսիս մը, որչափ եւ լաւագոյն, չկրնար արտայայտել շատ վեհափառ եւ շքեղ միւս եւրեւոյթ: Սակայն եւ այնպէս այս ընդ երկար խնամով փաթուեալ մարդկային բեկորը, որոյ մարմինը այնքան խամրած եւ չորցած մինչեւ նմանել սեւ թղթոյ, էր երբեմն մարդ եւ վեհապետ միանգամայն: Մեք կը տեսնենք զնա նկարուած պատերու վրայ որ առաջնոր կը կոխէ իւր թշնամիները, որ նետահար կը սպաննէ զանոնք, եւ որ գետնաքարէ կը ճգնէ զանոնք իւր յաղթական կառքին ետեւէն: Յետոյ ուրիշ շերտի մէջ կը գտնենք զնա զեղիւօրէն ընկողմանեալ բազմոցին վրայ՝ շրջապատուած նաժիշտներով որք կը մատուցանեն նմա ծաղիկ կամ անուշաբոյր օծանելիք եւ հովհար զովացունելու համար նորա արքայական ձեւատը: Մինչեւ իսկ կը տեսնենք որ, երբ չափաւորապէս, կը վառնէ իւր ժամանակը տարփոծուին հետ ճատրակ (chess) խաղալով: Խիստ քիչ մուսիսներ կան թէ Բրիտանական Թանգարանին մէջ եւ թէ այլուր, որոց վրայ կարենանք ունենալ կէսը միայն այն տեղեկութեանց զորս ունինք այս շատ հին Փարաւոնին վրայ չնորհիւ անոր վիճակորդ դամբանին ի Գահիրէ:

ԻՍՄԱՅԻԼ ՓԱՇԱ

Թայի, նախորդ իտիւլ Իսմայիլ փաշայի եղիպտական գանձուն նկատմամբ հրատարակած պահանջմանց մասին կը գրէ հետեւեալը: «ԻՍՄԱՅԻԼ ՓԱՇԱՅԻ անունը քանի մը տարիէ հետէ քիչ անգամ լսուած է, եւ ահա՛ յանկարծ յերեւան կու գայ դարձեալ նշանաւոր պահանջով մը, զոր ինք եւ իւր գերդաստանի անդամներէն ոմանք կ'ընեն, ընդդէմ եղիպտական կառավարութեան: Նա կը պահանջէ գումար մը ոչ նուազ քան հինգ միլիոն Անգլ. լիրա: Ընդունած ենք յիշատակագիր մը յորում կը ներկայացուի իւր դատ: Առ այս կարգեալ մասնախուժքը հրաւիրեց զիւր տիւլ եւ զիւր գերդաստան անձնական զոհողութիւններ ընել: Այս հրաւէր չմերժուեցաւ: Իսմայիլ փաշա եւ իւր գերդաստան հաւանեցան պետութեան տրամադրութեան ներքեւ զնել իրենց անձնական ստացուածքէն մասնաւոր հողեր յապահովութիւն 88,500,000 լիրայի փոխառութեան: Ի փոխարէն այս, կառավարութիւնը նոյն տարւոյ նոյեմբեր ամսոյ մէջ, պաշտօնապէս պարտական եղաւ վճարել մշտնջենապէս 260,000 լիրայի գումար մը իբրեւ տարեկան թոշակ, եւ այս իմաստով պայմանագրութիւն մը, եթէ ոչ ձեւապէս, գէթ արդեամբ կնքուեցաւ: Այս պայմանագրութիւն սակայն երկար առեւ չյարգուեցաւ: Իշխանութիւնը Թէվֆիզ փաշայի անցնելէն քիչ ետքը, եղիպտական կառավարութիւնը նուազեցուց որոշեալ գումարը: Երկրորդ նուազում մը տեղի ունեցաւ 1880ին եւ այս ընթացք շարունակուեցաւ: Միայն 64,800 լիրա վճարուած կ'երեւի 1880 եւ յաջորդ տարիներու մէջ: Յիշատակագիրն կցուած են Եւրոպայի շատ մը նշանաւոր փաստաբանից կարծիքներն, որք անհատաբար թէ հաւաքաբար որոշակի ի նպաստ են իտիւլի պահանջից արդարութեան: Նոքա յայտնապէս կարծիք կը յայտնեն թէ «ըստ պայմանագրի օրինական սկզբանց, որք կը յարգուին բոլոր քաղաքակրթ երկրաց մէջ, եղիպտական կառավարութիւնը պարտաւոր է վճարել յատկացեալ գումարը իտալիկ եւ իւր գերդաստանին, որք օրինաց զօրութեամբ իրաւունք ունին պահանջել:» Յիշատակա-

գիրը սակայն իրաց մէկ կողմը միայն կը ներկայացուցէ։ Անդ ակնարկուած չեն այն պատճառք զորս կարելի է ենթադրել թէ պիտի տայ Եգիպտական կառավարութիւնը քննադատեալ այս արարող ոմանց համար։ Իրաւագէտը, որոց խորհուրդ հարցուած է, խնդրոյն վրայ կը նային լոկ օրինական տեսակէտով, եւ իրենց կարծիքներ հիմնուած են միայն այն իրողութեանց վրայ զորս ներկայացուցած են Իսմայիլ Փաշայի խորհրդականք։ Ի նկատ առնուած չէ Եգիպտոսի դանձալին վիճակը, նաեւ թէ ինչ աստիճան կարելիութիւն կար, կառավարութեան գործերը անվերջար պահելով հանգերձ, վճարել պահանջեալ գումարը, եւ ոչ առ կէտը թէ արդեօք իստիվին գերդաստանը նիւթապէս աւելի տաքնապալից վիճակ ունէր քան միւս պարտատեարք պետութեան։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՊԱՐՏԻՉԱԿ

Ամբան այս տար աւուրց մէջ Կ. պոլսէ ի Պարտիզակ շողենաւով ուղեւորութիւն մը ինքնին խիստ հաճոյալից զուարճութիւն մ'է արդարեւ։ Շողենաւին արագընթաց եւ հանգստաւէտ շարժումը, զովորար ծովային սիւքը, զուարթարար եւ յարափոփոխ տեսարանը, կղզեաց քովէն կամ Նիկոմիդիոյ գեղեցկապէս ծառազարդեալ ափունքէն քերելով անցնելու ատեն ի տես եկած այս գեղեցիկ երեւոյթները զիտելը, նաեւ մաքուր ջուրը, զովագին ստուերը, առատ եւ ընտիր պտուղը եւ սիրալիւր հիւրընկալութիւնը զորս աւմէն ոք վստահաբար կը գտնէ ուր եւ երթայ. ահա այս ամէն առաւելութիւնք կը միանան անմոռանալի գործել մի այսպիսի պայելութիւն։ Մեծ բարեբախտութիւն էր ինձ ընել վերջերս այսպիսի ուղեւորութիւն մը եւ ներկայ ըլլալ Պատ. ձ. Է. Բիրսի արնորինութեան ներքեւ Պարտիզակի քաջածանօթ Բարձրագոյն Վարժարանի ամսվերջի հանդիսից որք տեղի ունեցան յունիս 28-29։

Այս երկու հանդէսներէն մին ներկայացուց Նրէյ կարգը երկուշարթի երեկոյ որոյ տառն եւ մէկ անգամը Հայերէն լեզուով ուղերձներ ըրին իւրաքանչիւրը զրեթէ վեց բողէ տեւողութեամբ։ Միւս հանդէսը ներկայացուցաւ ընթացաւարտ կարգին կողմէ երեքշարթի առաւօտ։ Ընթացաւարտ կարգին անդամոց մէկը Թուրքերէն, երկուքը Անգղիերէն եւ մնացեալ ութը Հայերէն լեզուով բանախօսութիւններ ըրին ընդմիջեալ եւ ուղեւորեալ ուսանողներէն բաղկացեալ նուագածուաց խմբին քաղցրալուր երաժշտութեամբ։ Ներկայ էր ունկնդրաց մեծ բազմութիւն, եւ ի մէջ այլոց, ներկայ էին տեղական կառավարութեան պաշտօնեայք, Լուսաւորչական Հայոց քարոզիչ Արժ. Եղիշէ վարդապետ Գուրեան, ծնողք եւ բարեկամը Պոլսեցի եւ Նիկոմիդիացի ուսանողաց։ Հանգիսից մէջ տեսնուած կատարելութիւնը յայտնի վկայութիւն էր թէ ուսանողաց տաղանդին եւ ժրաջանութեան, եւ թէ ուսուցչաց հոգածութեան եւ տուած բարւոք կրթութեան։ Յաւարտ հանդիսից ճաշ տրուեցաւ եւ սեղանին վրայ խօսուած ուղերձներով սրտագին արտայայտութիւնք եղան ի գոհացումն այն զգացմանց որոց տուիթ եղած էր ուսանողաց յառաջդիմութիւնը։

Անցեալ տարի վարժարանը ունեցած է 130 աշակերտ, որք եկած են 22 տարբեր քաղաքներէ եւ գիւղերէ. ասոնց 80ը կանոնաւոր գիշերօթիկ եղած են որոց 12ը ընթացաւարտ եղան։ Աւասիկ անուանք ընթացաւարտից,

Արմենակ Մ. Ալեքսանեան, Ատափաղարցի Գարրիէլ Ս. Գարրիէլեան, Պարտիզակցի Միհրան Ա. Ճէճիգեան, Ատափաղարցի Միհրան Կ. Վարդանեան, Պոլսեցի Մկրտիչ Ղ. Ճըղըլեան, Պարտիզակցի Յակոբիկ Յ. Գոնապեան, Պարտիզակցի Յակոբոս Ս. Գուրուեան, Անդրիանուպոլսեցի Յովհաննէս Գ. Ուղուեան, Ռոստոմոցի Ստանկ Մ. Մինասեան, Չէնկիլէրցի Տիգրան Ս. Ինէճեան, Պոլսեցի Տիրան Ս. Մէլլեան, Պոլսեցի Դպրոցական կանոնաւոր տարին 10 ամիս է որ կը սկսի սեպտեմբերի աւաջին շաբթուն եւ կը վերջանայ յունիսի վերջին շաբթուն, Ծնունդի եւ Չատիկի ամիսն աւանական օր պարապուող ունենալով։ Գիշերօթիկ աշակերտք կը վճարեն տարեկան 13 լրա։ Արդէն շատ բան լսած էի նկատմամբ այս վարժարանին, եւ կը յուսայի տեսնել ընդարձակ եւ յաջող հաստատութիւն մը, բայց մօտէն զիտելով դտայ որ քիչ բան միայն գիտէի նորա իրական արժանեաց մասին։ Նկատելի առաւելութեանց ոմանք, զորս կը վայելէ նա, են հետեւեալք։

1. Նորա գիրքը, սքանչելի, գեղեցիկ եւ հաճոյական կլիման, զուարճալի տեսարանը, գիւրդին եւ առողջարար ուտեղաց մասին ունեցած գիւրութիւնները։ Անցեալ տարուոյ ամբողջ ընթացքին մէջ պատահած չէ ո' եւ է ծանր հիւանդութիւն։ Կ. պոլսէ ի Պարտիզակ կարելի է երթալ հաւատարմ գիւրութեամբ երկաթուղեաւ կամ շողենաւով։

2. Գիշերօթիկ աշակերտաց եւ դպրոցական գործոց կիրառութեանը համար ունի ընդարձակ եւ լաւ կազմաւորեալ շէնք մը։ Խոհանոցը, ճաշարանը, ննջարանք եւ ուսումնասարհը վայելապէս կարգադրուած եւ աշակերտը հսկողութեանց ենթարկեալ են։

3. Ուսմանց յայտադիրը եւ ուսուցանելու եղանակը ճիշտ եւ գործնական է։ Կ'աւանդուին Անգլիերէն, Գաղիերէն, Թուրքերէն եւ Հայերէն լեզուք, նաեւ չափական եւ բընական գիտութիւններ, Աստեղագիտութիւն, Հողբանութիւն եւայն։ Մասնաւոր վարժութիւն ընել կը տրուի արամեանական, հնէտորական եւ ասորական արուեստից մէջ։ Վարժարանին ուսումնաւարտք պատրաստուած կ'ըլլան մանկ Բուրբուգեան Վարժարանի կրտսեր («*»*) կարգը։ Վեց ուսուցիչք բաց ի Տնօրէնէ կը գործածուին։

4. Վարժարանին բարոյական եւ կրօնական կրթութիւնը հաստատուած է այնպիսի հիման վրայ որ խիստ եւ ազատ է միանդամայն։ Խիստ է՝ զի կը պահանջուի ամէն աշակերտէ ներկայ ըլլալ կրօնական պաշտամանց եւ առօրեայ Ար. Գրոց հրահանգութեան. նաեւ կը պահանջուի որ ուսանողք ունենան մաքուր բարոյական կեանք եւ նրկատեն բարուց օրէնքը որոց հակառակ ընթացք ունեցողներ անմիջապէս կ'արտաքուսուին։ Ազատ է՝ զի ամէն աշակերտ իրուելուք եւ արտօնութիւն ունի հետեւել իւր անձնական համողմանց եւ պահել իւր եկեղեցական յարաբերութիւնը ինչպէս որ ինք համաձայն կը համարի ճշմարտութեան։ Ուսուցչաց նպատակը չէ կրօնափոխել, նախապաշարել կամ ճնշել այլ հրահանգել, լուսաւորել, արթնցունել եւ պատրաստել ազատ ընտրութեան եւ ազնուական գործունէութեան։

5. Վարժարանը նիւթական համեստ վիճակ ունեցող ուսանողոց օգնելու մասնաւոր առաւելութիւն մը կ'ընծայէ, ընձեռնելով անոնց պատեհութիւն շահել իրենց ծախուց մէկ մասը ձեռաց աշխատութեամբ, Արուեստանո-

ցին մէջ ուր աշակերտք կը վարժուին գործածել գործիներ, եւ կը սորվին սկզբունքներն քանի մը արհեստից որոցմէ պիտի օգտին իրենց ապագայ կենաց մէջ։ Բազում ուսեալ անձանց դժբախտութիւնը եղած է գտնուիլ այնպիսի պարագայից մէջ ուր անոնց դաստիարակութիւնը խոչընդոտ եղած է իրենց յաւէտ քան օգնական։ Կարող չեն ապրիլ իրենց ստացած դաստիարակութեամբ միայն, եւ չունին ո' եւ է գիտութիւն ապրելու ուրիշ միջոցներու նկատմամբ, կամ եթէ ունին իսկ, կ'ամչան ի կիր առնուլ դայն։ Արդ մի այսպիսի դաստիարակութիւն չէ՛ արդարեւ կատարեալ եւ ընդարձակ դաստիարակութիւն. այդ կ'ընէ զմարդ գերի պարագայից քան կը պատրաստէ ըլլալ ազատ եւ զօրաւոր մարդ մը կարող գործածել եւ կառավարել իւր պարագաները։ Ճշմարիտ դաստիարակութիւնը այն է որ կը յարմարէ զմարդ, ամէն պայմաններու տակ, հայրթայթիլ իւր պէտքերը նաեւ հոգալ իրենները։ Շնորհիւ առատաձեռնութեան ամերիկացի հարուստ պարոնի մը, որ անձամբ կենդանի բացատրութիւն մ'է գործնական դաստիարակութեան, Մր. Բիրս կարող եղած է հայրթայթել արհեստից քանի մը ճիւղերը պարունակող արուեստանոց մը ուր՝ գործելու եւ միանդամայն ուսանելու յօժար եւ տրամադիր աշակերտք կրնան իրենց ծախքին մէկ մասը հանել. եւ տարակոյս չկայ թէ այսպիսի գործնական վարժութիւն մը յոյժ օգտակար կրնայ ըլլալ ուսանողաց տպագային մէջ։ Կը յուսացուի թէ վարժարանի այս ճիւղը զգալապէս պիտի ընդարձակի յաջորդ տարուան մէջ։

Նկատելով ժամանակը յորմէ հետէ բացուած է վարժարանը ընդհանուր առմամբ յառաջ բերած է գերազանց տրդիւնք, եւ կը թուի ըլլալ ի խոստմամբ եւ յուսով վստահեցուն օգտակարութեան եւ աղբեղութեան ապագային մէջ։

Ա. ՅՈՒՐԵՐ

Կ. պոլս, Յուլիս 1, 1886

ԳՈՐԾԱԽՈՐԱՅ ՎԻՃԱԿՆ ՅԻՏԱԼԻԱ

Իտալիոյ բնակչաց գործաւոր կարգին մէջ ընդարձակ տարածուած թշուառութեան եւ դժգոհութեան վրայ յաճախ դրած են լրագիրք «Հէյլը» լրագրոց թղթակցաց մին կենդանի ոճով կը նկարագրէ այն երկրին գործոց ծախող եւ աղէտալի վիճակը։ Իտալիոյ չարիքը չէ հայեցողական ընկերվարականութիւնը, այլ գործնական թշուառութիւն սաստկագոյն տեսակէն։ Քաղաքաց մէջ գտնուող գործաւորաց վիճակն է բուսական յուր, բայց քաղաքաց արուարձաններուն եւ գիւղօրէից մէջ գործերն են յետին աստիճանի յոռեգոյն։ Հնտախօսին ճարակած ժամանակը Նաբոլի ստորերկեայ բնակարանաց մէջ պատուարուող սղքատ դասէ անձանց վիճակը ստորագրուեցաւ ընդարձակօրէն ի մեծ սոսկումն աշխարհի, ինչպէս Աւետարեցի մէջ եւս գրուեցաւ անոր վրայ։ Չէր թուէր թէ կարելի էր այս աւուրց մէջ մարդկային էակներու բնակիլ եւ կերակրուիլ այնպէս։ Բայց «Հէյլը» թղթակցիցը կը ցոյց տայ թէ Իտալական ուրիշ քաղաքաց մէջ իրաց նոյն վիճակը կը տեսնուի աւելի թեթեւ աստիճանաւ։ Ամենէն սոսկալի ակտք կը ճարակին հոն եւ նոյն անխուսափելի։ Լաւագոյն ժամանակաց մէջ այս ժողովուրդն ունի այնչափ միայն ապրուստ որ կարող ըլլայ ողջ մնալ, բայց տարուոյ այնպիսի եղանակէ մը ետքը երբ հունձքը շատ անցալով եղած է, ինչպէս պատահեցաւ անցեալ տա-

րի, կեանքը գրեթէ չկրնար պահուիլ: Ժողովրդական այս դասը ստակ չաւելցուներ. չըկրնար գտնուիլ դործ, չգտնուիր կանոնաւոր օգնութիւն, եւ ոչ նպաստ կառավարութեան կողմէն: Վանականը չունին այժմ միջոց որ բայտեն օգնութիւն ինչպէս կ'ընէին առաջ: Եւ ժողովրդեան յիշեալ դասը կը ջանան հայթայթել ապրուստ կամ զոգովութեամբ եւ կամ մուրալով: Բոլոր այս թշուառութեանց մէջ ժողովուրդը չխորհիր զիմել կառավարութեան որեւիցէ օգնութիւն հայցելու համար. անոնք հող չեն ընել ունենալ մաս քուէարկութեանց մէջ, պատճառն որ խորհրդարանը ընտրուած չէ փոքր չափով մը անգամ գործաւոր դասուն վիճակը բարեփոխել խնդրոյն: Ի Մանթուա մօտերս գումարեալ գործաւորաց մեծ ժողովոյն մէջ որոշուեցաւ որ գործաւորը իրենց գործերն իրենք տանին առաջ առանց նայելու կառավարութեան ո՛չ օգնութեան եւ ո՛չ միջամտութեան համար:

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ՆՈՒԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ԴՅՈՒՄՈՒԹԵԱՄԲԻ: Հըռչակաւոր Բոլոնացի ջուրակահարը, Մ. Հէնրի Վէնիսլաքի մինչ կը գտնուէր ի Սբ. Բեթըրսպուրկ, հրաման ընդունեց ջուրակ դարնել Աղեքսանդր Բ. Չարին առջեւ: Երբ ի դէպ ժամու երեւցաւ Չարային Պալատան մէջ, տարուեցաւ կառավարութեան մի սրահը ուր կայարը յերեւան եղաւ եւ անոր հետ կը գտնուէր մեծ Նիւ Ֆաունտընտի շուն մը: Երբ նուազածուն սկսաւ զարնել ջուրակը, շունը որ պառկած էր իւր տիրոջ ստից քով, եղաւ եւ յամր մօտեցաւ Վէնիսլաքի քով որ քիչ մը անհանգիստ եղաւ, վախնալով թէ մի գուցէ կենդանին իւր տեսակին յատուկ կերպով ձայնակցէր նորա նուագուց իւր ունալու ձայնովը: Սակայն փոխանակ այսպէս ընելու, շունն եկաւ սերտիւ կցեցաւ անոր եւ դրաւ իւր երկու յառաջակողմեան թաթերը նուազածունին ծննդաց վրայ: Դիւրին է հասկնալ թէ այսպիսի դիրք մը չէ նպատաւոր նուազածութեան: Այսու ամենայնիւ Վէնիսլաքի կը շարունակէր իւր նուագը, մինչ շունը գոհ չըլլալով մինչեւ ցայժմ ըրածէն՝ աւելի մօտ եկաւ եւ իւր զուլը կը շարժէր նուազածունին բաղկին մէջ մի շարժման հետ: Նուազածուն խորհելով թէ յաւիտեան պիտի վերջանար իւր նուագերգութիւնը եթէ շունն ահագին բերանը բանալով խածնէր փրցունէր անոր աջ ձեռքը, ի ներքուստ կը դողդոջէր առ երկիւղի, բայց չէր համարձակեր դադարեցունել նուագը: Ի վերջոյ, կայսրը որ յայտնի կ'երեւէր թէ կը զուարճանար նուազածունին այդ դիրքը տեսնելով, հարցուց, «Վէնիսլաքի, շունն անհանգիստ կ'ընէ՞ դեղդ»: «Վեհափառ Տէր», պատասխանեց նուազածուն, «կը վախնամ թէ ես անհանգիստ կ'ընեմ շունը»: Աղեքսանդր Բ. մեծ հաճոյք դրաց այս պատասխանէն, եւ շունը կանչեց եւ:

ԱՊԱՎԻՈՎ ՅԱՅԱՅԵԼ: Ի Բարիդ օր ըստ օրէ կ'աւելնայ ապակեով յատակելու սովորութիւնը փոխանակ փայտեղէն տախտակներ դործածելու, մասնաւորապէս առեւտրական այնպիսի շինուածոց մէջ որոց մասնանները կը գործածուին իրեն խանութ կամ պաշտօնատուն: Քրէտի Լիոնէ դրամասեղանին ամբողջ յառաջակողմեան դետինը յառակեալ է մեծ քառակուսի դրուագեալ ապակիներով դետեղեալ զօրաւոր երկաթ շրջանակներու մէջ, եւ անոր ներքեւ գտնուած մասանին մէջ բա-

ւական լոյս կայ մինչեւ իսկ ամպոտ եւ մըթին օրերը, այնպէս որ դրադիրը կարող են աշխատել առանց կաղ վառելու: Գոնթուար տէքսթիլ անուն դրամասեղանի կեդրոնական ընդարձակ սրահը եւ պաշտօնատունը եւս յատակեալ են այսպէս. եւ թէպէտ ի սկզբան ծախքը բաւական աւելի մեծ է քան փայտեղէն տախտակներով շինուածներունը, ապակեղէնը վերջապէս շատ աւելի աժան կու գայ իւր գրեթէ անսահման տոկոսունութեան պատճառաւ:

ՓՇՐԱՆՔ

— Իշխան Քարլ Թէոտոր Պալլերացի որ կը ընակի ի Մէրան Թիրոլի, է համբաւաւոր վիրաբոյժ եւ բժիշկ աչաց: Զրիպպէս կը դարմանէ հիւանդները, նաեւ աղքատաց կու տայ դեղ, երիզ, ակնոց եւ այլն: Այնպիսեաց համար որոց պէտք է երկարատեւ դարման, կառուցած է չէնք մը ուր կը խնամուին ճիւղապէս: Շարաթն երկու անգամ վիրաբուժական բոլոր մեծ գործողութեանց մէջ անոր կ'օգնէ ակիկներ, որ ծնած է իշխանուհի Փորթուկալի: Օրինակի աղագաւ, մօտերս բռնեց երեք ժամ հիւանդի մը զուլը, թէպէտ վիրաբուժական գործողութենէն հոսած արիւնը ներկեց անոր դեմար:

— Վոլկա դետոյն սառը հայելուն պատճառաւ բաւական թուով նաւթ բեռնաւորեալ նաւեր խորտակեցան այս գարնան, եւ իւր 2,000,000 փուտ կամ 23,600,000 քաշ նաւթ կը լողան դետոյն երեսը: Անցեալ տարեաց դիտողութիւններուն համեմատ ջրածխային նիւթոյ այսպիսի մեծ քանակութեամբ գտնուելը ջրոյն մէջ՝ շատ աղէտալի հետեւանք յառաջ պիտի բերէ Ռուսաց ձկնորսութեան վրայ ոչ միայն Վոլկայի՝ այլ մինչեւ անգամ նաեւ կասպից ծովուն հիւսիսային ափանց վրայ:

— Հետաքրքրական եւ թանկագին աղօթագիրք մը վաճառուած է այս օրերս ի Լոնտոն: Այն է փոքրիկ գիրք զոր Սկոտլոյ տարաքաղղ Մարիամ Թագուհին գործածեց իւր մահուան ժամուն կառաւարանին վրայ յամին 1587: Աղօթքներն են հնգետասաներորդ դարու քարտուղարի մը սակաւագիւտ ձեռագիրը: Գրուած են Լատիներէն լեզուաւ եւ աղնիւ մագաղաթի վրայ: Այս աղօթագիրքին երեսները չընաղապէս պճնեալ են ընտիր լուսանցներով նկարեալ պտուղներու, ծաղիկներու եւ թռչնոց պատկերներով. նաեւ դարձաբերուած են երեսուն եւ հինգ մանրանքկարօք Հոլանտացի պատկերահանի մը ձեռամբ. բազմաշխատ եւ ճարտարութեամբ գործ: Այս գրքոյկը տակաւին կը կենայ իւր նախնի կաղնի կողերուն մէջ պատեալ մետաքսեղինաւ որ այժմ շատ հինգած է եւ ի սկզբան անով կաղմուած է:

— Վատիկանի պալատան գոհարադործը կը դարձի այժմ չինել թագ մը յակինթներով, շափիւղաներով, եւայն, որ կը կրէ նշանը փէչիկեանց աղգատոհմին, այսինքն անոր որոց կը վերաբերի այժմու Պապը, զոր մօտ գիր է Պապը զրկել նուէր Ալֆոնսոյ ԺԳ. ի: Կըսուի թէ Տոն Քարլոս կ'ըն նամակ մը զըրկած է Պապին, յանդիմանելով զնա պատուոյն համար զոր ցուցած է Ալֆոնսոյեանց եւ երգում ըրած է չիլիսիլ ոտք Վատիկան անոր իշխանութեան միջոցին:

— Արտաքոյ կարգի դիւտ մը եղած է յԱպերտին Սկոտլոյ: Բանի մը գործաւորը կը փորէին չէնքի մը հիմերը Բուսիդ Բորթ կոչուած տեղը վերին Գիրքէյթի մէջ որ է հին

պողոտայ: Երբ փորեցին իւր երեք ոտք խոր, գտան պղնձի աման մը որ կը պարունակէր իւր 15,000 Անգլ. արծաթ դրամ Եդուարդ Ա. ոյ ժամանակի, որ էր Թագաւոր Անգլիոյ 1274է մինչեւ 1307 թուականը: Կը կարծուի թէ այս է Սկոտլոյի հուղահարաց ԺԳ. դարուն մէջ յԱնգլիոյ աւարառութեանց կողմէն տեսնուած մի մասը:

— Մօտերս օր մը երբ Շիքալոյի սակարանի չէնքին դէտը կը շրջէր աստ եւ անդ, գտաւ որ աշտարակին դիմացը գտնուող ձամբաները եւ փողոցները ծածկուած էին մեռած ամէն տեսակ թռչուններով: Քիչ մը ետքը վար իջաւ երկտրականութեան տեսուչը եւ ըսաւ թէ թռչունը սպանուած էին աշտարակին դաւաթը գտնուող երկտրական լոյսէն: Երբ դնաց լապտերին քով ընկերակցութեամբ սակարանի պաշտօնէութեան ու մանց անդամոց, անա՛ անոր երգիքը ծածկուած էր մեռեալ թռչուններով, եւ իւրաքանչիւր լամբարի մէջ լցուած էին անոնցմով մին ունենալով իւր մէջ ութ թռչուն: Այս թռչունը էին ծանօթ ամէն տեսակներէն նաեւ կը գտնուէին անոնց մէջ շատեր անծանօթ տեսակներէ:

— 1817ին բոլոր Զուիցերլոյ մէջ կը գրտնուէր տաճն եւ ութ լրագիր միայն, բայց այժմ կը գտնուի հոն առաւել քան 400: Գրեթէ ամէն քաղաք եւ մինչեւ անգամ ամէն գիւղ ունի իւր օրաթերթը:

* * * Կաթոլիկ առաքելութիւնն ի Գորէա ճիշդ առեւտրական հիման մը վրայ կը գտնուի: Գահանայից թոշակը կը վճարուի ըստ համեմատութեան թուոյ նորահաւատից զորս կը կը յաջողին քահանայք դարձունել: Այսպիսի պարագայից մէջ բնական է որ խոշոր թուով տեղեկագիրներ տան այն քահանայք:

— Իւր տասնեւչորս տարի առաջ Երիցական առաքելութիւնը մեծ մատուռ մը բացաւ Զինատանու Սուչու քաղաքին դիմաւոր փողոցին մէջ: Անկէ հետէ ամէն օր բաց է այն եւ գրեթէ միշտ լի բաղմոթեամբ: Այս «մայր» մատուռն ունի այժմ տասներկու «մանուկ» մատուռներ:

— Ամերիկեան Պորտ եւ ուրիշ առաքելութիւնը միաբանութեամբ խնդրադիր մատուցած են Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան արգելելու համար Միացեալ Նահանգներէն Ափրիկէ ողկից ըմպելի տանելը:

— Կը հաշուի թէ աւելի քան 400,000 անձինք ներկայ գտնուած են անցեալ տարի ի Բարիդ Մըքոլ առաքելութեան ժողովներուն:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՄԻԱՆ-ԴՈՒ-ԱՊ

Միան-դու-ապը զիւղաքաղաք է Պարսկաստանի Ատրպատական երկրի հարաւային կողմը գրեթէ 1,000 տունէ բաղկացեալ, որուն 20ը Հայ է, 60ը Հրեայ եւ մնացեալը Թուրք ու Ֆարս: Հիւսիսային արեւելեան կողմից հոսում է ձղաթի նեղոսանման յամրահոս գետը: Այս գետը անուանի է իւր մաքրութեամբն եւ անուշութեամբը: Դիւղաքաղաքն հանդերձ իւր զիւղերով ոռոգուած է միայն այս գետով: Գարնան ժամանակ նա բարձրանում է մինչեւ 30 ոտք, եւ լայնութիւնն լինում է 80 ոտք կամ էլ աւելի: Գարնան ամիսներում միայն նաւակով կարելի է անցնել նորանից: Եւ մի երկրորդ գետ էլ Թաթովի անունով հոսում է հարաւային արեւելեան կողմից. ու սորա համար անվում է Միան-դու-ապ: Նա է երկու ջրի մէջտեղ: Դիւղաքա-

դաքս իւր աւերակ պարսպօքն եւ աշտա-
րակօքն ցոյց է տալիս տեսանողին թէ նա մի
դար առաջ ելած է մի զօրաւոր հսկայ, Պարս-
կա-Ֆրդստանի սահմանապահում, բայց այժմ
ամէն ինչ կորցած է: Հողը բոլորովին խմորա-
ն է եւ աղեխառն, եթէ գետինը մի քանի ոտք
փորես անախորժ ջուր դուրս կ'դայ: Նաեւ
բոլոր երկրում գոմար է գտնել ամենախո-
քոր քարի կտոր, վասն զի բնաւ քար չկայ:
սորա համար բնակարանք սոսկ հողից են եւ
շուտ քանդուող: Բայց ունի ընդարձակ եւ
շատ գեղեցիկ մարդագետիկներ, արօտատե-
ղիներ եւ այգեստաններ:

Տեղւոյս Հայք ոչ գիտեն Հայոց լեզուն,
եւ մի օտարի համար գոմար է որոշել Հայը
այլազգից, վասն զի արք եւ կանայք հազ-
ուած են Իսլամի ձեւով եւ խօսում են Թըր-
քաց լեզուն:

Այժմ մի տարի է որ Դաւրիժում միսիոնա-
րական կայանից ուղարկուած է այստեղ մի
Հայ ուսուցիչ, որն բացած է մի կրթարան
11-12 աշակերտօք: Թէ ինչու համար այս-
չափ քիչ են աշակերտք. վասն զի գոմար
է ծնողաց համար դասադրքերի եւ ամսական
10 չափի (2 դահեկան) վարձ վճարել, պատ-
ճառն որ չեն սովորած այսպէս բաների հա-
մար ստակ վճարել կամ ծախք անել: Այս-
պէս մի տեղում 11 աշակերտ կրթելու աշ-
խատութիւնն եւ մտահոգութիւնը նոյն է
ինչպէս Դաւրիժում 100 աշակերտ կրթել:
Որովհետեւ նախ բնաւին ոչ մի բառ հայե-
րէն չգիտեն: Երկրորդ, կրթութեան վերա-
բերեալ ոչ մի բան լսած չեն իրենց կենաց
մէջ: Մի օր ուսուցիչը հարցուց մի աշակեր-
տից «Բեզ ո՞վ պիտի փրկէ?» «Ես ի՞նչ գիտեմ»
պատասխանեց. մի ուրիշից «Ձեռքիդ ի՞նչ
է?» «Ղուռն է» պատասխանեց: Ձեռքին էր
Աւետարան: Մի ուրիշից «Մեղաւորը մեռ-
նելուն ո՞ւր պիտի գնայ?» պատասխանեց
«Հը, հը, հի, հու.» վերջը լռեց, աչքերը
ամօթով գետին ձգելով: Այսպէս դէպքեր գը-
րել ոչ թէ ընթերցողաց դուարձութեան
առիթ տալու համար է, հապա աղօթելու:
Բայց այս մէկ տարում մեծ յառաջադիմութիւն
է ելած ոչ թէ ուսուցչի ջանիք հապա Սուրբ
Հոգւոյն օգնութեամբ: Այժմ ոչ թէ չգիտեն
թէ ո՞վ է իրենց փրկիչը, հապա պատրաստ են
Հայոց լեզուաւ աղօթելու իրենց փրկչին.
նաեւ կարգաւ սուրբ գիրքը իրենց ծնողաց
ամէն գիշեր, եւ թարգմանել զայն իրենց
լեզուաւ: Եւ այժմ կարեն երգել հոգեւոր եւ
աղագային երգեր կրթարանում եւ ուրիշ տե-
ղերում: Եւ այսպէս էլ օրէ օր յառաջանու-
մէն աշխարհագրութեան, թուաբանութեան,
Քրիստոնէականի եւ Հին Կտակարանի դասից
մէջ: Յոյս ունիմ որ այս մանանիսի հատերը
պիտի լինին հանդստարան բազմաց, այս չոր
անապատում:

Կրթարանիս ուսուցիչը նաեւ քարոզում է
ամէն կիրակի օրեր չափահաս մարդկանց եւ
կանանց, որք լինում են երբեմն 13-20 ան-
ձինք, բայց աշակերտք ամէն ժամանակ պատ-
րաստ գտնվում հոգեւոր պաշտաման, եւ ի-
րենց կարողացածին չափ օգնում են ժողով-
քին: Նաեւ գալու ժամանակ հրաւիրում են
մարդկանց կենաց խօսքերը լսելու: Անցեալ
տարեմուտ գիշեր եղաւ հոգեւոր ժողովը որ
տեւեց մինչ 3 ժամ. կրթարանը լիքն էր բազ-
մութեամբ արք եւ կանայք միատեղ նստած
էին: Պիտի յիշեմ նաեւ որ այստեղ էլ ան-
հաւատութեան ոգին ճակատ կադմած է, բայց
անգոր է, եւ շուտով պիտի յաղթուի:

Տեղւոյս Հրեայք բարոյապէս կորած են,
եւ մեծաւ մասամբ ապրում են գինեւաճա-

ռութեամբ: Մովսէսի տուած վերջին անէծք
կատարուած են նորանց վերայ, եւ Աւետա-
րանի դուռը դեռ բացուած չէ նորանց առջեւ,
ոչ թէ չեն լսում, բայց լսում են եւ ասում:
բայց չեն ընդունում: Նաեւ կան քարոզիչք,
ուսուցիչք եւ եղբարք, Մարաղայ եւ Սովուկ-
Պուլակ քաղաքներում, որք այս տեղին մօտ
են: Նաեւ Սուլտուզ (Քրդստան) գաւառի մի
քանի կողմերում կան քարոզիչք: Վերոյիշեալ
բոլոր տեղերում դասվում են 200 տունի չափ
Հայք, որ ոչ գիտեն Հայոց լեզուն եւ հազ-
ուած են Իսլամի ձեւով:

(Շարունակել)

ՔԱՐԲԵՐԴ

(Մեր յարուշ լեզուից)

Աւուրց յաջորդմամբ եկաւ վերջապէս ա-
ման: Երկրագործն արդէն շատոնց ի դաշտ
եկած մեծ մեծ յոյսերով կը գործէ հայթայ-
թելու իւր քրտնալստակ հացը:

Քարբերդցին թէեւ իւր լեռնային դրից
շնորհիւ մի զովագոյն ամառ կը վայելէ սո-
վորաբար՝ եւ ամառուան տօթէն նիւթապէս
օգտիլ ուղղողներու շնորհիւ ի ձմրան կուտ-
եալ ձեան եւ սառուցի բաւական քանակօք
յուլիսի եւ օգոստոսի հրատապ արեւուն կի-
զիչ աղբեցութիւնը կը մեղմէ, սակայն այս
մասին բնութենէն եւս հոգացուելու բաղքն
ունի:

Այս է իբր 4 մղոն դէպ հիւսիս մեծ ապա-
ռածից միմեանց յենամբ կաղմուած մի
ստորերկրայ այր, որ Պաղ-ը կը կոչուի,
եւ որ բոլոր ամառն աժան գնով կը չափա-
ւորէ քաղաքին տաքութեան սաստկութիւնը:
Սորա երեւոյթ եւ կաղմակերպութիւն նուազ
հետաքրքրական չեն որչափ իւր սառուցի եւ
ձեան շնորհած զովացումն հաճելի:

Այրն հեռուէն կ'ընծայէ իբր սենեկի մը
մեծութեամբ ոտնաձեւ ապառաժի մը երե-
ւոյթ կեցած ուրիշ շատ մը ժայռերու մէջ-
տեղը: Այցելուն որչափ մօտենայ՝ տեսարանն
այնչափ կը գեղեցկանայ: Ի վերջոյ կը հաս-
նի բուն մուտքին որ տեսարանին մէջտեղը
գրեթէ ուղղահայեաց բացուածք է ի խոր
երկրի, ուրիշ տօթագին օրն առատ կ'ըլլէ
ցուրտ գոլորչի: Մտից քով նշանաւոր է մի
բրդնաձեւ ժայռ, տան մը մեծութեամբ, որ
ուխտատեղի է Սբ. Ահարոն անուամբ Մուռն
ի վար սողակելով առաջին անգամ կը հաս-
նինք բակ կոչուած փոքր սենեակ մը, եւ
անոր ծայրը ուրիշ անցքէ մը ի խոր սողոս-
կելով ուրիշ սենեակ մը, անկէ ուրիշ մը,
անկէ ուրիշ մը. այսպէս է սենեկաց յաջորդ-
ման ընթացքը, որք ամէն ալ 4 կողմէն
պատած են թանձր սառույցներով, եւ որոց
մէն մին, ըստ յարմարութեան, կը կրէ տան
մը սենեկաց համար գործածուած անոններ:
Սենեկաց ձեղունէն կախուած ապառաժից
սուր ծայրերէն կախած ջրոյ կաթիլք հեռու-
հեռէ սառելով կը կախուին: Բոլոր ամառն
սառ կը գոյանայ հոս ամէն կողմ:

Առանց առաջնորդի խիստ վտանգաւոր եւ
առանց ճրագու անհնար է ապահով այցելել
այս ստորերկրայ, մթին եւ ցուրտ վայրերն,
եւ քայել, յաւէտ գորել, այս ծուռումուռ,
խորտուքորտ ելեւէջից եւ անցքերու մէջ:

Սենեկաց յաջորդման միօրինակութիւնն եւս
քիչ ուշադրաւ չէ, անոնց իւրաքանչիւրն ու-
նի երկու մուտք, մին դէպ յերես եւ միւսն
ի խոր երկրի, նաեւ այլեւայլ մուտքեր տ-
մէն ուղղութեամբ, որք վտանգաւոր ըլլալով
կամ անանցանելիութեան պատճառաւ ան-
ծանօթ մնացած են:

Այցելուաց ծանօթ վերջին սենեակը դեռ

ունի իւր վերջնածայրը մի նեղ անցք, որոյ
հաւանականաբար կը յաջորդէ մի նոր սեն-
եակ: Տարիներ առաջ Եփրատ Գոլէճի ու-
սանողաց մի քանուոյն կողմանէ մի յանդուգն
փորձ եղաւ այս վերջին նեղ մուտքէն ներս
անցնելու, որմէ անյնաս անցնիլ կարելի չէ:
Գործողութիւնն բաւական վտանգաւոր էր
եւ յոյժ տագնապալից եղաւ, սակայն վեր-
ջապէս յաջող: Կարծիքն ստոյգ էր, անկէ
խոր գտնուեցաւ մի նոր սենեակ ամէն կող-
մէ սառնապատ, եւ մարդ մը անցնելու բո-
ւրովին անբաւական լայնութեամբ այլեւայլ
անցքեր, որոցմէ յառաջանալն բոլորովին ան-
կարելի էր, զի այս նոր սենեկին յատակը կը
բաղկանար չափազանց պաղ ջրոյ աւազանէ
մը, որ լոկ իւր գոյութեամբ եւ ոչ այլ պա-
րագայիւք ծանօթ է ցարդ: Սակայն գրեթէ
որոշ է, թէ սա է անի այն պաղ ջրոյ աղ-
բերց որոց համար կը պարծին շրջակայ պար-
տէղք:

Ի ձմրան՝ տեսարանն սորա հակապատկեր
մը կ'ընծայէ: Բոլորովին ամառնային վիճակ
մ'ունի այրը: Ձուրն սառուցման կէտէն շատ
հեռու է. պարագայ մը, որ թերեւս արժան
է բնագիտաց խորհրդածութեան նիւթ լինել:

—Սմբատեան ընկերութեան աղէտալի
վախճանին ի հետեւութիւն, վարժարանն ա-
միսներէ հետէ փակ է: Ի Պատրիարքարան
դրկուած տեղեկագրոյն պատճէնն, ըստ աղ-
բարարութեան, տեղւոյս Աղգ. Ժողովոյ մէջ
ի քնին առնուելով զատ յանձնախումբ ընտ-
րուեցաւ իրոց ներկայ վիճակը եւ վարժա-
րանի վերստին բացման միջոց մանրակրկիտ
քննելու:

—Ամերիկա երթողաց թիւն օրըստօրէ կ'ա-
ճի: Մայիսի սկիզբէն հաշուելով, վաթսուէն
աւելի նոր երիտասարդք ձամբայ ելած են,
որք էին թուոց առաւելութեամբ հետեւեալ
կարգաւ, քաղաքէս, Հիւսէյնիէն, Խոյուէն,
Բալուէն, Խոխէն, Շիւսաճիէն, ա. հ.: Սոցա
հաղիւ 1/10 ըստ բաւականին տեղեակ են
Անգղիերէն: Դեռ բաւական երիտասարդք
եւս պատրաստ են ի մօտոյ ձամբայ ելլելու:

Այս մեծ յուզման պատճառը որով այնչափ
երիտասարդք կը գիմեն յԱմերիկա, չէ այն-
չափ այն տեղի դուրծոց լաւութիւնը կամ ար-
դէն երթողաց փայլուն յաջողութիւնը, հա-
պա միայն տեղւոյս գործոց ընդհանուր տը-
խուր կացութիւնը: Բազումք կը սպասէին
դարնան բացուելուն, յուսալով թէ յայնժամ
պիտի սկսի առուստւոն օգնել: Դրեթէ վեր-
ջացած է դարունն, սակայն այս յոյսն ի դե-
րեւ ելաւ: Առեւտուրն եւ շահու աղբիւրներ
գրեթէ ձմրան պէս փակ մնացին: Այս մա-
սին դժգոհութիւնն ընդհանուր է:

Ահա այս է պատճառ որ խումբ ի խումբ
կը մղէ դժբարբերդցին յօտարութիւն:

—Կառուղեաց շինութեան մասին տեղա-
կան կառավարութեան ցուցուցած ջանքն
ուշադրութեան արժանի է: Արդէն շինուած-
ներն ըստ հարկի նորոգուելով, նորեր եւս
ամէն ուղղութեամբ կը շինուին: Այս կառ-
ուղեաց ընդհանուր շինութենէն օգտիլ կը
խոստովանին հողագործք, բոլոր վաճառա-
կանք եւ հասարակութեան գէթ փորձառու
մասը:

Կ'իմանանք թէ քաղաքիս բոլոր գիւղերէն
մինչեւ քաղաքական կայանը նման կառու-
ղիք պիտի շինուին:

—Ցարդ անձրեւոց կանոնաւոր ընթացք
առատ հունձք մը կը խոստանայ, ըստ որում
հայրն քաջն 24 փարայէն ի 20 իջաւ:

Փարբերդ, յունիս, 1886

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յուլիան 5, Ըստ Յուլիան, Լ. Յուլիան 17, Ըստ Լատ., 1886

ՊԱՅՈՒՄ

Ռուսիա յայտարարած է իւր դիտարկութիւնը ըստ Պաթումի տղատ նաւահանգիստ լինելը, այսպիսեալ եղծանելով իւր խոստումն որ արձանագրեալ է Պերլինի Դաշնագրութեան մէջ:

Սան Սթեփանոյի Դաշնագրութեամբ Պաթում ըստ Պաթումի տղատ նաւահանգիստ ընդարձակ այն մասին մէջ որ անպայման կերպով թողունեցաւ Ռուսիոյ: Պերլինի դեպքումս ժողովին մէջ Ռուսիա համոզուեցաւ տալ ետ Ալաշկերտի եւ Պայազիտի գաւառները նաեւ ընել զիջում նկատմամբ Պաթումի: Յերբու համար Անգղիոյ կառավարութեան յայտարարած առարկութիւնը թէ «ըստ անարկով Պաթումի կարեւոր նաւահանգիստը Ռուսիոյ կառավարութիւնը անարգել պիտի իշխէր Սեւ ծովու մերձակայ սահմանաց» իշխան Կորչաքով հաւանեցաւ ներմուծել հետագայն, որ է Դաշնագրոյն Յերբու յօդուածը: «Նորին Վեհափառութիւն, Կայսրն Ռուսիոյ, կը յայտարարէ թէ իւր նպատակն է ընել զՊաթում տղատ նաւահանգիստ էսպէս վաճառականական:» Ոչինչ ըսուեցաւ նաւահանգիստին ամբողջութեան համար, բայց կը հասկցուէր, իբրեւ ընտանի ինչ, թէ ազատ նաւահանգիստ մը պիտի չունենար ամբողջութիւններ: Ռուսիա սակայն ունի իւր կերպը հասկնալ զԴաշնագրութիւնները, եւ այն ինչ ինկաւ Լորտ Պիքընսֆիլտի վարչութիւնը 1880ին, սկսաւ տեղւոյն ամբողջութիւնները չի նկատ գործը: Եւ նա է այժմ մին ամբողջութեան տեղեաց Սեւ ծովու ափանց վրայ: Այս բանին կը յաջորդէ այժմ յիշեալ նաւահանգիստին ազատ լինելու դաշնաց զեղծումը: Ի՞նչ ձեռնարկութեանց պիտի դիմէ Ռուսիա արդարացունել զինք: Դժուար է տեսնել: Պիտի ըսէ թերեւս թէ Եւրոպա թոյլ տուած է Արեւ. Բուլղարի եղծանել Դաշնագրութիւնը հաստատելով մաքս Օսմանեան սահմանադրութիւն վրայ: Բայց յայտնի է թէ այս պիտի ըլլայ մշտապէս: Զիարդ եւ իցէ այդ է լաւագոյն քան աւագակի մը վրաստը թէ ըստ որում այլ ոք ըրաւ զոգովութիւն եւ անպատիւ մնաց վասն որոյ ինք եւս կ'արդարանայ զորոյցով: Իրական պատճառը թէ ինչու համար Ռուսիա կ'առնու այժմ այս քայլը, այս է անտարակոյս որ Անգղիա այժմ կը գտնուի նեղ պարագայից մէջ: Յամին 1870, Գաղլիոյ ընդ Գերմանիոյ պատերազմին ժամանակը, մինչ Անգղիա կը ջանար կարգադրել Ալաշկերտի դժուարութիւնը Միացեալ Նահանգաց հետ, Ռուսիա պատէհ առիթ համարեցաւ եղծանել Բալկան Դաշնագրութիւնը որ կ'արդեւոր նմա ունենալ նաւահանգիստ միւր Սեւ ծովու մէջ: Այժմ եւս որ Անգղիա կը զբաղի Իրլանտական դժուարութեամբը եւ Մ. Կլատսթընի պաշտօնէութիւնը կը մերձենայ իւր անկման, Ռուսիա կը համարի զայն պատէհ առիթ եղծել ուրիշ խոստում մը: Եւ հաւանականապէս թոյլ պիտի գտնէ ընել այնպէս: Բ. Դուրը կընար ըողորել ընդդէմ չինութեան ամբողջութեանց Պաթումի, բայց նաւահանգիստին ազատ լինելուն մէջ չունի շահ: Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ պաշտօնական թերթերը մինչ կը զատապարտեն զՌուսիա անոր անհաւատարմիւ, գտնուելուն համար, կը նկատեն զայն գլխաւորապէս իբրեւ խնդիր ինչ է մէջ Անգղիոյ եւ Ռուսիոյ: Թերեւս Անգղիա պիտի ըողորէ այդ բանին դէմ, բայց հաշիւ ուրեմն պիտի ուղէ քան

զայդ աւելին ընել: Պաթումի վաճառականութիւնը չկրնար ըլլալ շատ մեծ: Ոմանք ունին սա սխալ տարաւորութիւնը թէ Պաթումի նաւահանգիստին ազատ լինելը կը կայանայ յայտնի որ վաճառք կարելի ըլլայ զրկել հոն ազատ լինելով մաքսէ Կովկասի ընդ որ դաւառաց համար: Բայց այսպէս է բանը: Բարեկամ մը կը պատմէ մեզ ոմանց Անգլիացեաց համար որ մօտեցաւ Պաթում դաշին, թէ անոնք ուղեցին հացկերոյթ մը ընել քաղաքին մօտ գտնուող բարձանց վրայ: Բայց հաշիւ դուրս ելած էին անկէ, վրայ հասան մաքսատան պաշտօնեայք, կեցողցին զանոնք եւ ստիպեցին վճարել իբր 2 լիրա մաքս տուելով պատրաստուած մսի եւ պողպէ համար զորս իրենց հետ կը տանէին հացկերոյթին համար: Այստ լինել մաքսէ միայն բուն իսկ քաղաքին մէջ գտնուողներուն համար է, եւ թէպէտ Պաթումի բնակիչք կրկնապատիկ եղած են թուով հինգ տարեւան մէջ, տակաւին է սակայն իոքը քաղաք:

Եւ ի՞նչ պատճառաւ արդեօք Ռուսիա կը դրժէ իւր խոստմանց: Եւրոպայի թերեւս մին է անտարակոյս, յաջողութիւն մը ցուցնել Ռուսիոյ աշխարհամարտութեան, որ շատ անյաջող ելած է ի մասին գործադրելու իւր բաղձանքն ի Պուլկարի: Բայց առաջ այդ է պարտութիւն մը Անգղիոյ որ միշտ բերկրութիւն կ'աղղէ Ռուս սրտերու: Եւ Ռուսիա շատ ժամանակէ հետէ կը բաղձար գրաւել Պաթումի նաւահանգիստը: Նա կ'ակնկալէր ձեռք անցունել զայն երբ վերջացաւ 1828 — 9 թ. պատերազմն ընդ Թուրքիոյ, բայց ինչպէս կը հաւատացուի առ հասարակ, անոր գործակատարք չկրցան մրցիլ Թուրք գործակատարաց հետ, որք ճարտարմտութեամբ իմն դաշնագրին մէջ գրեցին Չորուզ դեռ փոխանակ Զիւրիք դեռ դրելու: Ռուսիա յուսաց ձեռք անցունել զայն Խրիմու պատերազմին ժամանակ, բայց երաւ դարձեալ անյաջող: Վախճանեալ Հոպարթ փաշա կ'ըսէ թէ Պաթումի նաւահանգիստն է փոքր բայց տալահով: Նաեւ թէ, «Ըստ որում ոչ ծովը եւ ոչ հովը երբեք վտանգ կը սպառնան ծովեզեր մօտ խարսխեալ նաւերուն: Տասներեք մարտնաւք այլ եւ այլ մեծութեամբը խաբխիս նետած են ծովափանց մօտ աւելի քան մի անգամ»:

Հուսկ ուրեմն Ռուսիա ձեռք կը բերէ ինչ որ կը փախաբէր այսքան ժամանակէ հետէ: Թող դէժ ինք չգործէ հակասութիւն ուշադրութիւն հրաւիրելով Աղեքսանդր Իշխանի եղծելուն վրայ զԴաշնագրութիւնն որով ինքն անձամբ կը մերժէ կապուիլ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունաց Գրադիտական (Ալլա) ընկերութեան հիմնադրուելուն 23 երորդ տարեդարձին առթիւ գիտնականաց ժողով մը պիտի գումարի ի Կ. պոլիս որ պիտի տեսէ օգոստ. 28 է մինչեւ սեպտ. 7: Պիտի ընթերցուին հոն գիտութեան այլ եւ այլ ձեռքերու եւ մասնաւորապէս Արեւելքի վերաբերեալ գիտութեանց ձառեր, եւ հրաւիրուած են Եւրոպայի գիտնաց գլխաւորները գտնուիլ առաջիկայ: Ն. Վեհափառութիւն, Սուլթանն, արդէն արտայայտած է խորին համակրութիւն առաջարկեալ գումարման, եւ չորհրաւրաց քանի մը դժեւ հաւանած են բերել պատուիրակներ յոյժ զեղջեալ անցադնով:

Պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակեցին Թուրք օրագիրը երկուշաբթի օր, թէ կառավարութեան պաշտօնէից որոշ-

մամբ եւ Վեհ. Սուլթանին վաւերացումով շէրէք եւ Կապուսէք զօրքը պիտի ցրուին եւ զրկուին իրենց տեղերը: Ըստ այսմ որոշման, 27 վաշտ շէրէքներ զրկուած են Թեւադոնիկէ ուր կառավարութեան երեք փոխադրիչ նաւուց մէջ դրուելով պիտի երթան իւրաքանչիւրն իւր տեղը:

Մ. Բայաբաթ, արժէթուղթ ունեցող Անգղիացեաց ներկայացուցիչը Հանրային պարտուց ժողովոյն մէջ, դացած է Սոփիա, բանակցիլ Պուլկար կառավարութեան հետ Բուլղարի տրոց հատուցման խնդրոյն վրայ: Ըստ բանից Թուրքի նորա պաշտօնն յաջողութեամբ պահուած է: Պուլկարական կառավարութիւնը տուած ըլլալով հրաման հատուցանել մինչեւ մարտամիս պարտուց յետն նկատ մասը, 92,000 լիրա. եւ ներկայ տարուց տուրքը ներմուծուած է եւ մտացուցին մէջ:

Բարիդէ յուլիս 10 ին զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մոնթէպէլոյի կոմսը, այժմ մեծ Գաղիական զեապանն ի Պրուսի, կարգեալ է Գաղիական զեապան Կ. պոլսոյ Նուայ Մարքիզին տեղը:

Երկուշաբթի երեկոյ աղետալի դէպք մը պատահեցաւ մայրաքաղաքին մէջ տուն մը որ կը բնակի Օրթոթոքս Սլաւաց մի քահանայն: Տան պատշգամբ փչելով ինկաւ գետին, անոր հետ նաեւ քահանային կինը, քոյրը, երեք զաւակները եւ նոյն ընտանեաց բարեկամ կին մը որք անկողնի կը գտնուէին պատշգամբին վրայ: Քահանային կինը մեռաւ, եւ լոյր միւսները մնացուեցան:

Վարնա-Բուսնուգի երկաթուղոյն ախկալեալ գնումը Պուլկար կառավարութեան ձեռամբ ետ մնաց, եւ պատճառն ըստ Լեւալի Հեթալի Բուսնուգի թղթակցին, էր ընդդիմութիւնը Պարոն Հիւլի որ յառաջագոյն ընկերութեան վարձած էր այն գիծը:

Գալով Պուլկարից եւ Արեւ. Բուլղարի միւս երկաթուղոյ դժերուն, կ'ըսուի թէ Սոպրանիյէ պիտի խնդրուի չինել գիծ մը Եամպոլիէ Շումլա, ինչպէս նաեւ Եամպոլիէ մինչեւ Պուլկար: Իսկ Կ. պոլսոյ եւ Եւրոպայի երկաթուղոյ Պուլկարական մասին համար խօսելով հաւանականապէս պիտի չաւարտի այն մինչեւ յաջորդ տարուց կէսը:

Աղբիւնուպոլսոյ ամբողջութեան չինութեան գործը յառաջ կ'երթայ: Հողապատնէք ի յանգ ելած են եւ որոնադրութեան գործին կը զբաղին չինողք: Երբ ամբողջութեան աւարտին, Աղբիւնուպոլսոյ պիտի ունենայ առաջին կարգի ամուր դիրքը:

Մաճիտ փաշա եւ Ապրոյ Էֆէնտի, Օսմանեան պատուիրակը Արեւ. Բուլղարի Կաղմական Կանոնադրոյն քննութեան պաշտօնն ունեցող Յանձնախմբոյն մէջ, կը կարծուի թէ այսօր պիտի մեկնին Կ. պոլսէ երթալ Սոփիա, այսու ախկալութեամբ որ անոնք զեռ հոն չհասած կամ հասնելն չլուտ ետքը պիտի կարգուին Պուլկար պատուիրակը եւս:

Ընդ Բուսնուգի մաքսային դաշնագրութեան մը բանակցութիւնը որ երբեմն յոյս կու տային յաջող վախճանի յանդիլ, ելած են աղադրիւն: Եւ Մ. Սթուրճա որ եկաւ Բուսնուգի Կ. պոլս, հսկել բանակցութիւնները, ժամանած է Պուլկարէն:

Լեւալի Հեթալի թղթակցը Զարիպրոտէ կը յիշէ այլեւայլ օրինակներ թէ ինչպէս սահմանադրուց վրայ գտնուող Սերվիական կառավարութիւնը չարաչար կը վարուին Պուլկարաց հետ որ առիթ ունին մտնել Սերվիա: Բնական է որ պատերազմին պատճառաւ ծագում առած թշնամական զգացմունք յամր կ'անցնին եւ սակայն վերոտին հաստատուի-

ը բարեկամական յարաբերութեանց՝ բացառապէս է թէ չհաւոր է երկու երկրաց համար եւս։ Վերոյիշեալ օրագիրը հաւաստի է թէ յայտ օտար Տէրութեան մը ներդրութիւնը կայ որ կ'ուզէ պահել Պաշտանեան թեւրազիւն վրդովեալ վիճակի մէջ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկեան երմտական տարին կը վերջանայ յունիս 30ին, եւ այդ ժամանակ տրուած տեղեկագրին նայելով, Միացեալ Նահանգաց պարտքը անկէ հանելով գանձուն մէջ դրած նուաճ ոսկի եւ արծաթ դրամը կ'ըլլայ քիչ աւելի քան 1,389 միլիոն տալեո կամ աւելի քան 304 միլիոն իւրա։ Բայց պարտուց մնացորդին այս գումարը զոր առած ենք Թոմասի հեռագրէն, անհամաձայն կու գայ առջի հաշիւներուն հետ։ Վասն զի եթէ պարտքը պակսած է 96 միլիոն տալեոէ աւելի անցեալ տարուան մէջ, անցեալ տարուան գումարէն մնացեալ պարտքը մեր քով գտնուած ցուցակներուն նայելով՝ պէտք էր ըլլար 1,279 տալեո միայն։ Երբ վերջացաւ քաղաքական պատերազմը ասկէ 21 տարի առաջ, կառավարութեան պարտքն այժմու գումարին կրկնապատիկն էր։ Յայնմհետէ ոչ միայն վճարուած է անոր կէսը, այլ եւ մնացորդին չափը նուազած է մեծապէս։ Բոլոր արժէթուղթը որ էին 6 եւ 7 առ հարիւր տոկոսով, ետ առնուած եւ անոնց վոխան տըրուած են նոր արժէթուղթը տարին 3է մինչեւ 4½ առ հարիւր տոկոսով։ Եթէ չպատահի պատերազմ եւ կամ ուրիշ մեծ ծախք, զիւրաւ պիտի վճարուի այն ներկայ դարուս վախճանին չհասած։ Բազումը կը փաստաբանն սակայն թէ փոխանակ այսպէս ընելու պէտք է տուրքերը նուազեցուն այնպէս որ բեռին մի մասը թողուի ապագայ սերնդեան։ Պարտքին այսպէս քիչ ժամանակի մէջ վճարուիլը ընծայելի է երկու պատճառի։ Նախ երկրին յաջողութեան, երկրորդ՝ վասն զի Միացեալ Նահանգը չեն ունեցած պէտք զինուորական եւ նաւային մեծ ծախուց։

—Միացեալ Նահանգաց Նիւ Ճորժի մէջ վառօդի գործարան մը կրակ առնելով յուլիս 2ին չէնքն ամբողջապէս փչեցաւ պայթմամբ եւ երկրին ցնցում պատճառեց որ զգացուեցաւ մինչեւ 20 մղոն հեռի։ Սպանուեցան 10 եւ վիրաւորեցան 12 անձինք։

—Գաղիոյ խորհրդարանին մէջ տեղի ունեցաւ Արմատականաց ուրիշ զիջում մի եւս, քուէարկելով որ Բարիպու Գաղաքական Ժողովոյն նիստերը բաց ըլլան հաստատութեան, եւ յուլիս 3ին յիշեալ Ժողովը նիստ ըրաւ դռնբաց առաջին անգամ անցեալ դարու վերջերը տեղի ունեցած յեղափոխութենէն հետէ։ Ժողովոյն նախագահը ըրաւ ուղերձ մը յորում իւր ուրախութիւնն յայտնեց այս առթիւ, համարելով զայն իբրեւ առաջին քաջ զէպ անկախութիւն։ Ըսաւ, եթէ Բարիպու թոյլ տրուած ըլլար կարգադրել իւր գործերն առանց միջամտութեան Ազգային Օրէնսդրական Ժողովոյն, շուտով պիտի ունենար աճեցող աուրք եկամտից, բեռը մասնաւորապէս մեծատանց վրայ դրուելով, պիտի մաքրէր զպրոցական դիրքերը, դուրս հանելով անոնցմէ հանդերձեալ կենաց բոլոր ակնարկութիւնները, աշխարհականացունել բոլոր հիւանդանոցները արտաքսելով անոնցմէ բոլոր քահանաները եւ կրօնական պաշտամունքը եւ ընել ուրիշ «բարեկարգութիւններ» եւս։

—Իշխան Չըն, Չինական արքունի գերապետանէն, եւ մին Չինացի ամենէն ազդեցիկ դիւանագիտաց, մօտերս ըրաւ պտոյտ մը, յորում գննած է երկրին նաւարանները եւ նաւահանգիստները, աչքէ անցուցած է Չին նաւատորմին շարժումները, նաեւ 15,000 զօրքն ի թիէնձին։ Տեսնուած է Անգղիացի եւ Գաղիացի ծովակալաց եւ բազում այլ նաւային սպայից հետ շատ բարեկամական կերպով։ Այս բանը կը համարուի կարեւոր զէպը, ըստ որում է քաջ որ կ'առաջնորդէ կործանելու Չինաց կայսերական դերձաստանին եւ օտարականաց մէջտեղ գտնուող պատուարը։

Չինաստանի եւ Վատիկանի բանակցութիւնը Բէթլէմի Կաթոլիկ մայր եկեղեցին վերցուելու մասին, յանգած է դժացուցիչ վիճամանի, եւ կը կարծուի թէ այս բանը պիտի պատրաստէ ճամբայ որ Պասն ունենայ ներկայացուցիչ ի Բէթլէմ, «այսպէս ազատելով (Կաթոլիկ) միսիոնարները Գաղիոյ վտանգաւոր պաշտպանութենէն»։ Նշանակութեան արժանի դուգադիպութիւն է որ Կարդինալ Ճաքոպինի, Պասին առաջին պաշտօնեան, այս օրերս բողոքած է Մ. Տը Ֆրէյսինէի ընդդէմ դաշնադրութեան ի մէջ Գաղիոյ եւ Գորէայի, սա հիման վրայ թէ այդու կը դռնուին այն երկրին Կաթոլիկաց եւ միսիոնարաց իրաւունքը։

—Յուլիս 7ին Իտալիա տօնախմբեց Իտալական թագաւորութեան 25 ամեայ տարեդարձը։ Վիքթոր Էմմանուէլ որ յաջորդեց իւր հօր իբրեւ թագաւոր Սարտենիոյ յամին 1849, հռչակուեցաւ թագաւոր Իտալիոյ յուլիս 7, 1861ին։ Բայց այդ ժամանակն իսկ Եկեղեցւոյ Վիճակ կոչուած մասն Իտալիոյ, կը գտնուէր Պասին իշխանութեան ներքեւ, եւ Վենետիկոյ գաւառը տակաւին կը հպատակէր Աւստրիոյ։ Յամին 1870 միայն, Իտալիոյ թագաւորութիւնը հասաւ այժմու ընդարձակութեան եւ Հռոմ եղաւ անոր մայրաքաղաքը։ Վիքթոր Էմմանուէլ, Քալուր, Կարիպալտի եւ դրեթէ բոլոր այն աւուր ազգային պառագլուխք անցած գացած են այժմ, բայց ազգը պահած է իւր պատուաւոր դիրքն Եւրոպայի մէջ որում անոնք բարձրացուցին զայն։

—Օմալի եւ Շարթրի դուքսերը բողոքած են Գաղիոյ Դահլէին իրենց անուանց բանակին արձանագրութենէն ջնջուելուն դէմ։ Օմալի Դուքսը դրած է նաեւ թուղթ մը Նախագահ Կրէվիի յայտարարելով թէ զինուորական աստիճանը քաղաքական կտուալարութեան ձեռնհասութենէն վեր են։ Այս թուղթին համար Մ. Պրիստոն, նախկին առաջին պաշտօնեան, գնաց Մ. տը Ֆրէյսինէի ընակարանը սահանջել ստիպով Օմալի Դուքսին արտաքսումը։ Մ. տը Ֆրէյսինէ խոստացաւ թէ Դահլէն ի նկատ պիտի առնու խնդիրը, եւ վերջերս հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Դուքսն արտաքսման հրամանն եւլած է Նախագահէն։

Մինչ Գաղիական կառավարութիւնը հետեւած է անխնայ միանգամայն անիրաւ աշխարհավարութեան մը Իշխանաց հետ վարուելու մասին, անգին երկու Դուքսերն եւս դործած են սխալ մը բողոքելով իրենց անուանց ջնջման դէմ։ Աւելի վայելուչ եւ աւելի նպաստաւոր կ'ըլլար անոնց փաստին եթէ կրէին լուրթեամբ ինչ որ կը նկատեն իբրեւ անարդար։ Եւ եթէ Օմալի Դուքսը ըսել կ'ուզէ թէ բանակն է արտօնացեալ դաս որոյ պաշտօնին միջամուկ լինելու իրաւունք չունի Կառավարութիւնը, յայտնապէս սխալ

գործած կ'ըլլայ։ Բանակն է ոչ այլ ինչ բայց եթէ սպասաւոր կառավարութեան, իշխանութեան բազուկը որ կու տայ զօրութիւն անոր կամքին։ Եւ այժմ որ Դուքսն եղբորդին, Բարիպու Կոմսը, յոյս կ'արտայայտէ թէ ընդ հուպ պիտի դառնայ Գաղիա կործանել զձանրապետութիւնն եւ իշխել փոխանակ անոր, բացայայտ է թէ ձանրապետութիւնն ունի իրաւունք արտաքսել բանակէն այսպիսի հրամանատարներ որ կը հաւատայ թէ պիտի դործեն իրեն դէմ այսօրինակ պարագայից մէջ։

—Անգղիոյ ընտրութեանց արդիւնք մինչեւ յուլիս 13՝ էին հետեւեալ կերպով. Պահպանողականք՝ 297, Միութենականք՝ 70, Կառուսիոնականք՝ 162, Բարնէլեանք՝ 78։ Կը մնան միայն 63 ընտրութիւնք. եւ անոնցմէ Պահպանողականք պէտք է շահին 39, որպէս զի ունենան մեծամասնութիւն ամենուն վրայ։ Այժմ կայ տարաձայնութիւն թէ Մր. Կառուսիոն պիտի չհրաժարի մինչեւ Երեսփոխանական Ժողովոյն քուէարկութիւնը ի նըպատ կամ ընդդէմ նորա։

—Սերվիոյ կառավարութիւնը հրատարակած է պաշտօնական ցանկ մը Սերվիոյ կուրուստներուն ընդ Պուլիարիոյ նոր պատերազմին մէջ։ Ըստ այս դրութեան սպանուած են Սերվիացւոցմէ 75 սպայք եւ 669 զինուորք, եւ վիրաւորուած՝ 515 սպայք եւ 4,055 զինուորք։

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սոփիայէ լուր կ'առնուի թէ Պուլկար կառավարութիւնը սպաւորած է բանակին համար 200,000 հրացան եւ 300 թնդանօթ։ Կըսուի նաեւ թէ Ռուսիոյ կացութիւնը մեծ երկիւղ կը պատճառէ Աղեքսանդր Իշխանի բարեկամաց մէջ։

—Իտալիոյ հնտախտին վրայ չկայ նոր լուր։ Վերջնագոյն լուրերէն կ'իմացուէր թէ կը նուազէր այն ի Պրինտիլի, եւ մենք կը յուսանք թէ չփաստուի անոր ստուգութիւնը։ Յուլիս 12ին Վիէնայէ դարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ նախընթաց օրը 8 հոգի բռնուեցան հնտախտէ եւ 2 հոգի մեռան ի Թրիէսթ։

—Անգղիոյ ընտրութիւններէն մի օր ետքը առնուած լուրերը կը ցուցնեն թէ կը մնային միայն 39 ընտրութիւնք, որոցմէ 29 պէտք է շահէին Պահպանողականք որպէս զի ունենան մեծամասնութիւն ամենուն վրայ։

—Օմալի Դուքսը յուլիս 13ին պիտի մեկնէր երթալ Անգլիա։

—Պուլկարաց Սոպրանիյէին նիստերը կ'աւելնալուի թէ պիտի վերջանան յառաջիկայ շաբաթ։

—Ֆար Տէ-Պաֆօր կ'ըսէ թէ բազում զօրք կը հաւաքին Սերվիոյ հարաւային մասին մէջ զինուորական մեծ կրթութիւններ ընելու պատրուակաւ, եւ թէ այս կրթութեանց մէջ պահեստի զօրաց առաջին դասն եւս պիտի ունենայ մասն։

ԱՐԺԻՔ ԴՐԱՄՈՑ			
Յուլիս 5/17, 1886			
Գոնաւ (կտրոն վճրել) 16 28 Բոււմ Երկ. բաժին 36 50			
ԴՐԱՄԻ, օտար լեռն 100է			
Մէհտիկէ	108 7	Բուսիոյ բող	90 25
Մէթալիք	98	Նաբոլէոն	88 2
Պէշիք	102 20	Գրիմից	54 20
Ալթըլք	103	Անգլ. լեռն	110 33
Մանէթ թղթերմ 9 24			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՌՈՐ ՊՅԱՆԱՅԱՆ
Ֆիւնանանդար Էօգուչու, Ամբիգան Խան